

Фінансова
грамотність

2
клас

Blank writing area with three horizontal lines.

ФІНАНСОВА АБЕТКА

Робочий зошит
для учня

ФІНАНСОВА АБЕТКА

2 клас

Робочий зошит учня

*Схвалено для використання
в загальноосвітніх навчальних закладах*

Київ
УБС НБУ
2015

УДК 336:373.3(072)

ББК 65.261:74

Ф59

*Схвалено для використання в загальноосвітніх навчальних закладах
комісією з педагогіки та методики початкового навчання
Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України
(лист ІТЗО № 14.1/12-Г-379 від 03.06.2015)*

Рецензенти:

Б. І. Пишк – доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Львівського інституту банківської справи
Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ);

О. Я. Митник – доктор педагогічних наук, кандидат психологічних наук,
завідувач кафедри практичної психології
Інституту педагогіки і психології НПУ імені М. П. Драгоманова;

І. М. Вітенко – кандидат географічних наук,
доцент кафедри методики викладання навчальних предметів і освітнього менеджменту
Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти;

А. В. Недашківська – старший учитель ліцею № 100 «Поділ» м. Києва.

Експерти:

Л. В. Йолкіна – кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української літератури
Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова;

Н. Є. Пархоменко – заступник директора з навчально-виховної роботи
спеціалізованої школи № 194 «Перспектива» м. Києва.

Гривника і Копійку намалював *Роман Росітський*.

Фінансова абетка. 2 клас : робочий зошит учня / О. Б. Рябова,
Ф59 Л. Я. Криховець-Хом'як, Л. І. Чарторинська, Г. Ф. Древаль ; за заг. ред.
д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко. – К. : УБС НБУ, 2015. – 47 с.
ISBN 978-966-484-250-8

Робочий зошит учня укладено відповідно до навчальної програми курсу за вибором
для учнів 2 класу загальноосвітніх навчальних закладів, рекомендованої Міністерством
освіти і науки України.

Видання містить практичні матеріали, що розкривають суть категорій з курсу
фінансової грамотності.

УДК 336:373.3(072)

ББК 65.261:74

ISBN 978-966-484-250-8

- © О. Б. Рябова, Л. Я. Криховець-Хом'як,
Л. І. Чарторинська, Г. Ф. Древаль, 2015
- © Університет банківської справи
Національного банку України (м. Київ), 2015

ЗМІСТ

Дорогий другокласнику! 4

Розділ I. Я і моя сім'я 5

Урок 1. Мої анкетні дані 5

Урок 2. Що таке багатство і як стати багатим 7

Урок 3. Коло витрат моєї сім'ї 11

Урок 4. Гроші, звідки вони беруться 13

Урок 5. Доходи моєї сім'ї 16

Урок 6. Економія і збереження як форми заощаджень 18

Розділ II. Я та інші люди 21

Урок 7. Компанія – колектив однодумців 21

Урок 8. Меценатство і благодійність 24

Розділ III. Я – громадянин. Установи держави 27

Урок 9. Національний банк і банки в Україні 27

Урок 10. Податки, їхнє призначення в державі 29

Розділ IV. Я – споживач 31

Урок 11. Реклама як засіб для привернення уваги 31

Урок 12. Споживач – «король» ринку 33

Урок 13. Товар, його ціна 35

Розділ V. Я і мої перемоги 38

Урок 14. Успішні люди України і їхнє місце у світовій спільноті 38

Урок 15. Фінансова абетка – перші кроки до пізнання, успіху
і добробуту 42

Урок 16. Я і мої перші досягнення 45

Основні позначки

Напиши завдання

Прочитай текст

Подивись відео

Відповідай на питання

Фізкультхвилинка

Запам'ятай!

Дорогий другокласнику!

Перед тобою новий зошит – «Фінансова абетка».

Гортаючи сторінку за сторінкою, ти поринеш у цікавий, дивовижний і невідомий тобі світ.

Здається, що фінанси, економіка, доходи, витрати – це дуже дорослі та не потрібні тобі слова. Але повір, немає нічого неможливого для такого розумника, як ти.

Поруч з тобою будуть твої вірні помічники: хлопчик **Гривник** і дівчинка **Копійка**. Вони порадять, пояснять нові терміни і допоможуть закріпити нові знання.

Не забудь підготувати кольорові олівці. Ти ж малюватимеш на кожному уроці!

Успіхів тобі!

Нехай з тобою буде завжди гарний настрій і щира усмішка!

З повагою автори

РОЗДІЛ І

Я І МОЯ СІМ'Я

Тема 1. МОЇ АНКЕТНІ ДАНІ

А, анкета

Анкета – це спеціально підібрані запитання, щоб краще пізнати себе чи іншу людину.

Завдання 1. Заповни анкету.

МОЯ АНКЕТА

1. Я _____
2. Мені років _____
3. Моя найкраща у світі мама _____
4. Мій мужній тато _____
5. Мені цікаво вчитися у школі _____
6. У мене чудові друзі
Дівчатка _____
Хлопчики _____
7. Мені дуже подобається урок _____
8. У вільний від навчання час я люблю (обведи кружечком):
а) читати
б) грати в комп'ютерні ігри
в) малювати
г) відпочивати з друзями
д) інше _____
9. Мої очі милуються кольором (обведи кружечком)
а) червоним
б) помаранчевим
в) жовтим
г) синім
г) зеленим
д) бузковим
е) білим
є) чорним

10. Я завжди чекаю на прихід (обведи кружечком):
 а) зими
 б) весни
 в) літа
 г) осені
11. Я завжди дякую мамі за смачну страву (обведи кружечком):
 а) борщ
 б) вареники
 в) печена картопля
 г) пельмені
 ґ) пиріг, торт
 д) інше
12. Своїм друзям я пораджу прочитати _____
13. Я захоплююся героєм _____ з мультику _____
14. У майбутньому я стану найкращим (назвати професію)

Завдання 2. Попрацюймо разом. Приєднайся до групи відповідно до пори року, в якій ти народився.

Пори року

«Зима»

к-сть__

«Весна»

к-сть__

«Літо»

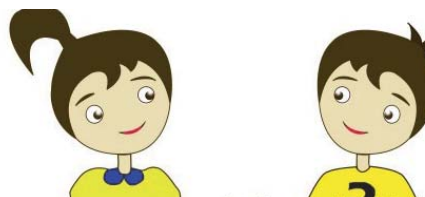
к-сть__

«Осінь»

к-сть__

Завдання 3. Поміркуй, чи створюються групи у житті і для чого.

ЦЕ ЦІКАВО!

Опитування у формі анкети використовують для того, щоб створювати товари відповідно для певної групи покупців.

Для тих, хто любить вареники чи борщ, створюють вареничні, ресторани української кухні, для тих, хто любить піцу, – облаштовують піцерії і т. ін.

За кольорами створюють одяг. Різними іграшками граються хлопчики і дівчатка, захоплюються вони і різними хобі.

Тема 2. ЩО ТАКЕ БАГАТСТВО І ЯК СТАТИ БАГАТИМ

Б, багатство, бідний, багатий

Багатство – велике майно, гроші, заможність.

Бідний – той, що живе у нестатках, убога людина.

Багатий – той, що має велике майно, заможний і грошовитий.

Завдання 1. Прочитай українську народну казку «Закопане золото».

Закопане золото

Мав батько трьох синів. Були вони дуже ліниві. Щоб їх прогодувати, батько працював, як віл, – чорнів від роботи, руки йому пухли, а сини ходили собі понад ріки, лісами, вилежувались у садку.

Казав їм батько:

– Сини мої, працюйте, бо тяжко вам буде, коли я вмру.

А найстарший син відказує:

– Гей, тату, працюй, поки можеш, а ми будемо працювати, як тебе не буде.

– Та ти не вмієш нічого, – каже батько.

– Я оженюся – буде жінка працювати.

Другий син говорить:

– І я оженюся.

А третій:

– Я так само зроблю.

Батько працював-працював та й занедужав. Прийшли сини, питають:

– Тату, ти вмираєш, а що нам лишаєш?

А батько бідний був, але мав мудру голову, подумав і каже:

– Діти, шукайте в землі золото.

– А в якому місці ви золото закопали? – питають сини.

– Оцього я вам не скажу, – відповідає батько. – Копайте город, оріть ниву, садіть, обробляйте, збирайте – там і золото знайдете.

Пожив батько трохи та й умер. Прийшла зима, сини переїли все те, що батько настарав, а нового нічого не садили й не сіяли. На другу зиму голодують лінивці сини.

Пішов найстарший брат пари шукати – вернувся з гарбузом, пішов середульший сватати дівчину – не пішла за нього, пішов і наймолодший – ніхто не хоче ледарів. Добули якось до весни, а навесні давай золото шукати. Перекопали весь город – не знайшли золота, засадили картоплею – вродилася їм файна картопля. Пішли ниву копати. Скопали ниву – нема золота, але посіяли пшеницю – вродилася пшениця така буйна, така здорова! Помолотили, відвезли зерно до млина, намололи муки, напекли хліба, посідали свій хліб їсти, а наймолодший брат каже:

– Ой, які ми, брати, дурні! Бачите? Золото уродилося. Правду нам тато казав, аби ми шукали в землі золото!

Брати повставали з-за столу, закотили рукави поза лікті й узялися до роботи, відтоді земля давала їм золото: родився хліб. Вони дбали, все мали, скоро оженилися. Разом із жінками сходилися й при столі говорили:

– Якби-то наш мудрий батько тепер жив, то і нам би ліпше було.

Запам'ятай:

Настарав – придбав.

Занедужав – захворів.

Вернувся з гарбузом – так кажуть про хлопця, якому відмовила дівчина в одруженні.

Яра пшениця – зерно пшениці, посіяної навесні.

Завдання 2. Поміркуй.

1. Чому казка називається «Закопане золото»?
2. Якими сини у казці були спочатку?
3. Як вони думали жити в майбутньому?

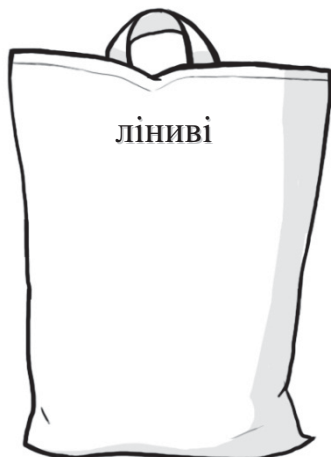

Завдання 3. Попрацюй разом.

1. Знайди і підкресли в тексті речення, що передає головну думку казки.

2. Що у казці засуджується?

3. Впиши в торбинки слова, які характеризують братів на початку казки і в кінці.

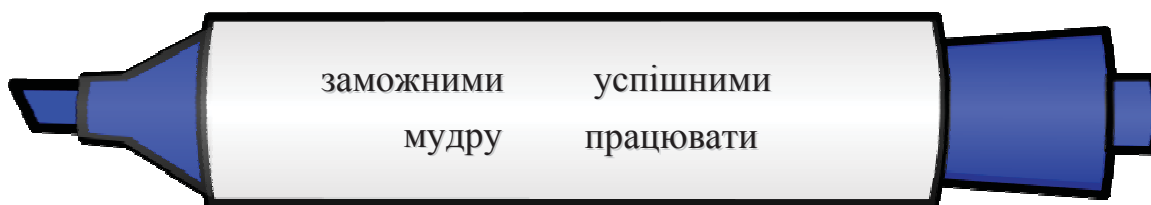
на початку

в кінці

Завдання 4. Впиши слова в речення.

Брати зрозуміли _____ пораду батька. Вони стали _____ і _____, тому що навчилися _____.

Завдання 5. Підбери і запиши прислів'я й приказки про багатство і бідність.

1. Знання – це багатство, яке за плечима не носити.

2. Хто дбає, той має.

3. _____.

4. _____.

5. _____.

Завдання 6. Пронумеруй цифрами послідовність роботи братів:

☐

Скопали ниву

☐

Помолотили

☐

Напекли хліба

☐

Відвезли до млина

☐

Посіяли пшеницю

☐

Намолотили муки

Завдання 7. Зафарбуй монети в жовтий колір, якщо ця риса характеру робить тебе багатшим, і в коричневий – якщо біднішим.

Порядність

Жадібність

Злість

Відповідальність

Лінь

Зрадливість

Працьовитість

Цікавість

ЦЕ ЦІКАВО!

Старий Завіт часто представляє багатство як благословення, зіслане Богом на праведну людину. Старозавітні патріархи були досить заможними. Про Авраама сказано, що він був «вельми багатий на худобу, на срібло й на золото».

Про царя Соломона сказано, що «багатством і мудрістю був найбільшим з усіх царів землі». Проте найбільшим багатством є мудрість: «Бо мудрість ліпша понад перли; ніщо дорогоцінне не зрівняється з нею». Того, хто знайшов мудрість, названо щасливим.

Щоб набути багатство, треба володіти певними якостями, наприклад, старанністю: «Рука ледача робить бідним; збагачує – рука стараних» а також сміливістю, професіоналізмом. Не досягне багатства ні жадібний, ні лінивий.

Тема 3. КОЛО ВИТРАТ МОЄЇ СІМ'Ї

В, витрати (видатки)

Витрати – використання коштів на певні потреби.

Завдання 1. На що дорослі витрачають у твоїй сім'ї гроші?
Об'єднай ці витрати у відповідні хмаринки, розмірковуючи так:

Я думаю, що _____

Тому, що _____

Наприклад _____

Отже, _____

(Плата за електроенергію, газ, на харчування, проїзд у транспорті, оплата за воду, на лікування, на засоби гігієни, купівля книг, поповнення рахунку, купівля планшета, сухариків, чипсів, ремонт телевізора, купівля одягу, витрати на розваги).

Завдання 2. Допиши власні витрати:

Хто у вашій сім'ї оплачує обов'язкові витрати?

Хто оплачує необов'язкові витрати?

Чи були у вашій сім'ї непередбачувані витрати?

Завдання 3. З'ясуй, які це витрати, і вкажи стрілками відповідність:

У сім'ї несподівано захворіла бабуся.

Обов'язкові витрати

Потрібно оплатити квитанцію за телефон.

Брат купив на день народження свого друга подарунок.

Необов'язкові
витрати

Мама замовила нову шафу.

Тато оплатив Інтернет.

Непередбачувані
витрати

Несподівано зламався холодильник.

Завдання 4. Прочитай вірш і зазнач непланові витрати сім'ї.

Запитала мама в тата –
Чи була уже зарплата,
Бо як їхала з роботи,
Зачепила бік «Тойоти».
І щоб діло це «зам'яти»,
Треба, тату, гроші дати...

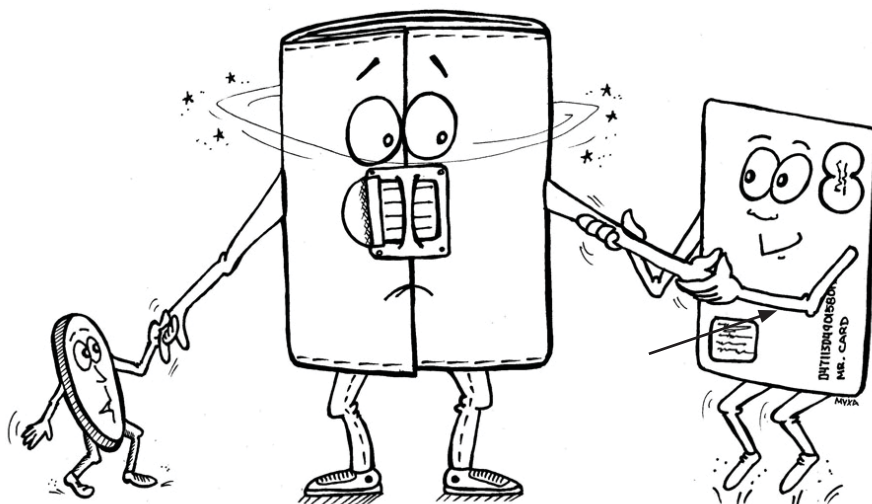
І тепер (так каже тато)
Треба пояси стягати –
Пити воду, хліб жувати,
Нові речі зась купляти...

Ось такі життєві «ляпи»
Ці непланові витрати!

Тема 4. ГРОШІ, ЗВІДКИ ВОНИ БЕРУТЬСЯ

Г, гроші

Гроші є мірою вартості товару, засобом платежу і збагачення, служать для купівлі-продажу товарів.

ЦЕ ЦІКАВО!

До виникнення грошей торгівля відбувалася у формі бартеру – один товар обмінювали на інший товар. Наприклад, шкіри тварин обмінювали на сувої полотна, картоплю обмінювали на олію, помідори, кавуни. У різні часи замість грошей використовували різні предмети.

Засобом оплати могли бути корисні предмети: сіль, худоба, намисто.

У Київській Русі князь Володимир Великий випускав златники і срібляники – золоті та срібні монети, на лицьовому боці яких було зображення князя, а на зворотному – тризуб.

В Україні використовують гривні і копійки. Одна гривня містить 100 копійок. Гроші заробляють батьки своєю працею. Цінуй їх!

Завдання 1. Заверши речення:

Мама в магазині розраховується _____.

Марійка назбирала 20 наклейок і обміняла їх у магазині на іграшку, тобто здійснила _____.

Завдання 2. Дізнайся і запиши відповідь.

Яка українська купюра має найбільшу вартість? _____

Яка українська купюра має найменшу вартість? _____

Яка українська монета має найбільшу вартість? _____

Яка українська монета має найменшу вартість? _____

Завдання 3. Розфарбуй кружечки зеленим кольором, що є правильним у поводженні з грошима, а червоним кольором – що небезпечним у поведінці з грошима.

- ☐ Іванко в автобусі показував другові свій гаманець і голосно перелічив гроші.
- ☐ Оксанка не стала розмовляти з циганами і швидко пішла геть.
- ☐ Оленка порадилася з батьками і пожертвувала 20 гривень на допомогу хворому.
- ☐ Іванко розповів незнайомцю, де працюють його батьки і скільки вони заробляють.
- ☐ Тетянка завжди залишала гроші у кишенях верхнього одягу.
- ☐ Олежик ніколи не тримає на видноті свій мобільний телефон.
- ☐ Марійка не відчинила двері незнайомцю і попросила прийти його, коли будуть батьки.

Завдання 4. Подумай і запиши, що неможливо купити за гроші:

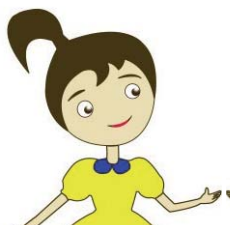
Чи взяв би ти гроші на безлюдний острів?

Завдання 5. Склади прислів'я.

Завдання 6. Розпитай дорослих і запиши, звідки у сім'ї з'являються грошові доходи.

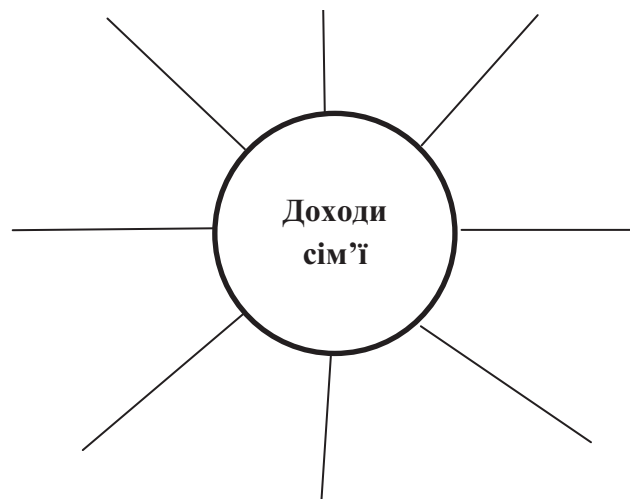
Тема 5. ДОХОДИ МОЄЇ СІМ'Ї

Д, дохід

Дохід сім'ї – це гроші або цінності, які отримують члени сім'ї від будь-якої діяльності.

Завдання 1. Прочитай розповідь про сім'ю Марійки і напиши на промінчиках, звідки в цій сім'ї з'являються доходи.

У Марійки велика і дружна сім'я. Тато з мамою працюють. Бабуся – пенсіонерка. Старша сестричка – студентка. Нещодавно тато отримав премію за добру роботу. А мама видала книгу і має авторський гонорар. Бабуся продає на базарі свіжі овочі, які вирощує на присадибні ділянці. Недавно в Марійки було день народження і вона отримала багато подарунків від друзів.

Завдання 2. Подумай і запиши, чи збільшаться доходи цієї сім'ї, коли:

- Марійчина сестра закінчить навчання і почне працювати _____,
- тато отримає високооплачувану посаду _____,
- бабуся захворіє і на лікування піде багато грошей _____,
- мама напише ще одну книгу _____,
- Марійка загубить мобільний телефон _____.

Завдання 3. Поміркуй разом із батьками і запиши, які доходи отримує твоя сім'я:

Завдання 4. Намалюй членів своєї родини, які збільшують доходи твоєї сім'ї.

This image shows a full page of blank graph paper. It features a consistent grid of thin black horizontal and vertical lines forming small squares across the entire surface. There are no margins, text, or other markings present.

Тема 6. ЕКОНОМІЯ І ЗБЕРЕЖЕННЯ ЯК ФОРМИ ЗАОЩАДЖЕНЬ

Е, економія. З, заощадження

Економія допомагає зберегти і заощадити гроші.

Заощадження – це сума зібраних і накопичених грошей.

Завдання 1. Прочитай оповідання і скажи, що ми можемо економити.

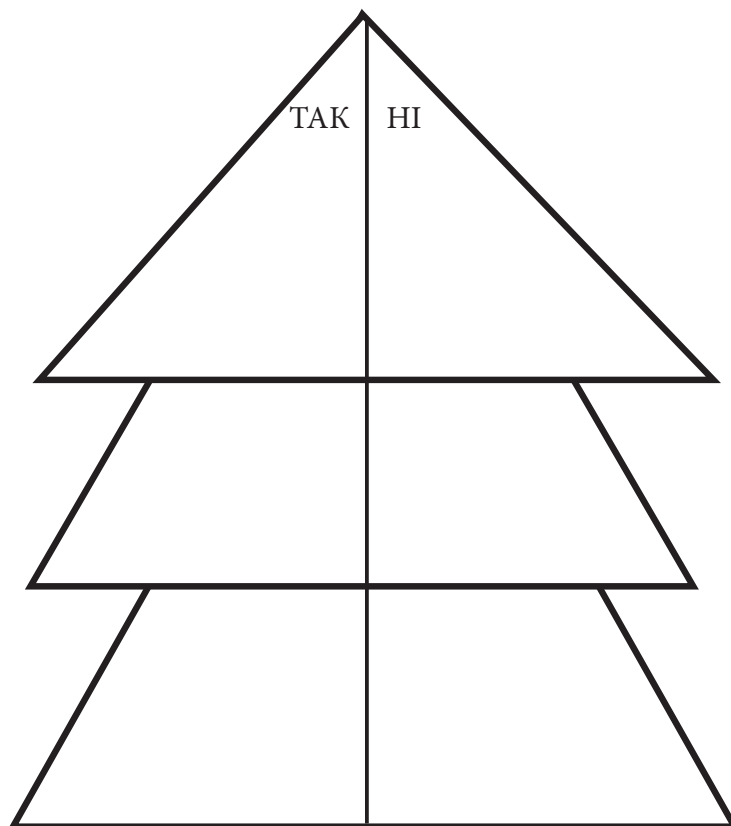
У кінці місяця Марійчина мама, сплативши всі комунальні послуги, сказала: «Наша сім'я не вміє економити! Будемо вчитися». Вона працювала викладачем у коледжі. І її студенти створили повчальний відеоролик про економію. Увечері вся сім'я його подивилася й обговорила. Марійка намалювала великий плакат-пам'ятку і повісила його в кухні.

З того часу всі стали жити економно. Тато перестав курити і почав ходити у спортзал. Іноді він поспішав і забував вимикати світло в туалеті. Мама купила енергоощадні лампи, але годинами могла дивитися свої улюблені серіали. Старший брат раніше дуже довго приймав душ. Тепер він вмивався за кілька хвилин. Але в нього лишилася звичка чистити зуби під проточною водою. За це його часто сварила

мама. Бабуся зв'язала всім теплі шкарпетки. Усім стало тепліше, і температуру котла зменшили. А кожної неділі сім'я смакувала бабусиними пиріжками. Усі були задоволені і щасливі.

Завдання 2. Подумай, хто з членів родини жив економно, а хто – ні. Поясни свої міркування.

Наприклад: тато перестав курити – це +, але не вимикав світла в туалеті – це –....

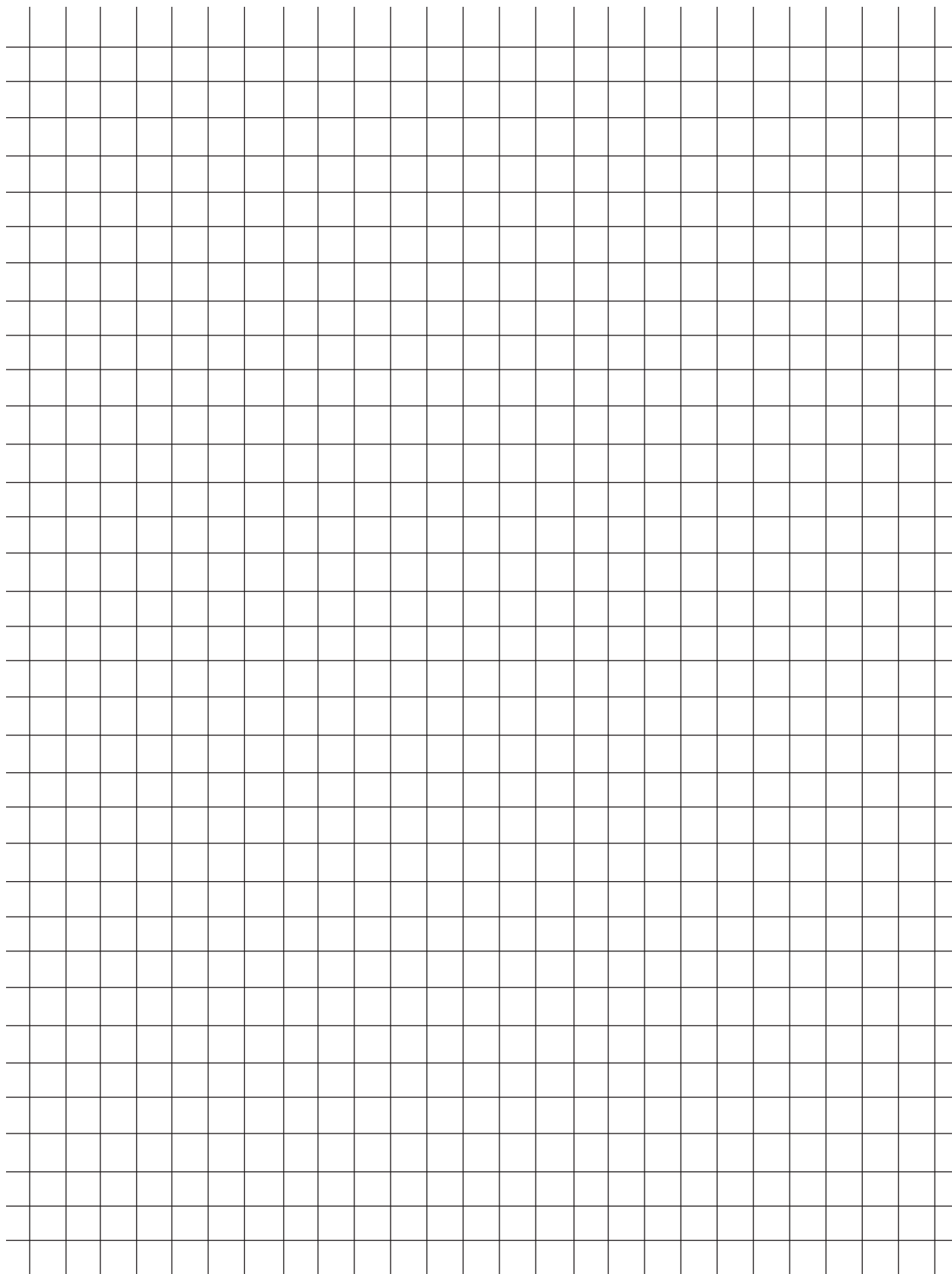
Чи стала сім'я економити? Чого більше – плюсів чи мінусів?

Чи можна зекономити, купуючи неякісні товари? Обґрунтуй відповідь.

Завдання 3. Допиши прислів'я. Поясни його.

Зекономлена гр_____я – це заробл_____ гривня.

Завдання 4. На що б ти витратив зекономлені гроші?
Намалюй малюнок.

РОЗДІЛ II

Я ТА ІНШІ ЛЮДИ

Тема 7. КОМПАНІЯ – КОЛЕКТИВ ОДНОДУМЦІВ

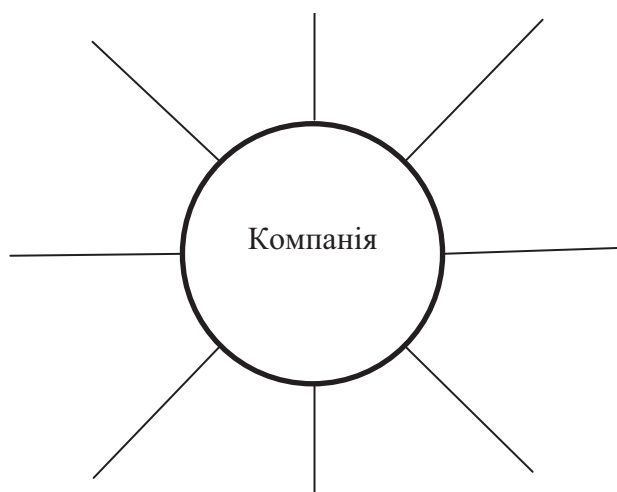
К, компанія, компаньйон

Компанія – група осіб, які спільно проводять час, об'єднані інтересами. **Компаньйон** – товариш, співучасник у якійсь справі.

Завдання 1. Поміркуй разом і обведи кружечком правильну відповідь.

1. Чи можуть у компанії бути люди, які не поважають один одного? *Так чи ні?*
2. Чи можуть у компанії бути люди, які мають спільні інтереси? *Так чи ні?*
3. Чи можуть діти об'єднатись у компанію, граючи в цікаву гру? *Так чи ні?*
4. Чи мають виконувати учасники компанії свої доручення? *Так чи ні?*

Завдання 2. Добери із зазначених слів і напиши на промінчиках сонечка, що об'єднує людей у компанії.

(Спільні інтереси, зневага один до одного, цікава гра, нехтування своїми дорученнями, спільна робота, повага до членів колективу)

Завдання 3. Подумай, у якій сфері життя ти б хотів утворити компанію. Намалюй над цією хмаринкою сонечко.

Виготовлення ліків

Дозвілля

Вирощування рослин

Перевезення пасажирів

Мобільний зв'язок

Виробництво продуктів

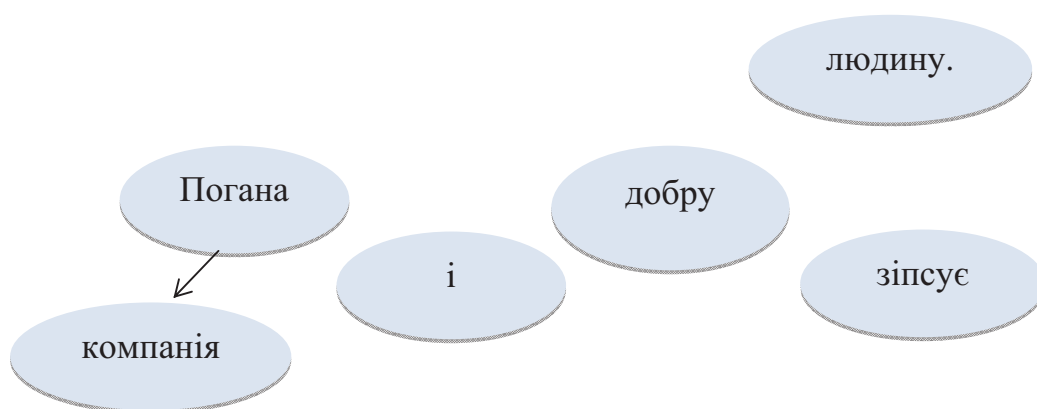
Виробництво товарів

Завдання 4. Намалюй емблему своєї компанії і запиши її назву.

[illegible]

Завдання 5. Запиши імена друзів чи знайомих, яких ти б запросив у свою компанію:

Завдання 6. Склади прислів'я:

Завдання 7. Розпитай удома батьків про відомі компанії України. Підготуй коротку розповідь про одну з них.

Тема 8. МЕЦЕНАТСТВО І БЛАГОДІЙНІСТЬ

М, меценатство. Благодійність

Меценатство – благодійна діяльність у створенні нових театрів, галерей мистецтва, навчальних закладів, матеріальна і фінансова підтримка акторів, поетів, художників, молодих науковців тощо.

Благодійність, або доброчинність, – безкорисливе надання допомоги людям, які її потребують.

Завдання 1. Прочитай казку і поміркуй, чи правильно вчинили звірята.

Одного сонячного дня на лісовій галявині гралися Ведмедик, Зайчик і Білочка. До них підійшла Лисичка з великим пакунком речей на візочку.

– Куди ти йдеш? – запитав Ведмедик.

– Я прибирала вдома і знайшла багато непотрібних речей. Іду їх викидати.

– Почекай! – зупинив її Ведмедик. – Біля моєї бабусі живе велика сім'я. Там є маленькі дітлахи, яким прийдуться твої добротні речі.

– А я принесу їм свої іграшки, – сказала Білочка.

– А в мене є триколісний велосипед! – вигукнув Зайчик.

Друзі зібрали речі і віднесли малюкам. Усі почувалися щасливими, адже цей світ став трішечки кращим.

Завдання 2. Поміркуй і запиши відповіді на питання

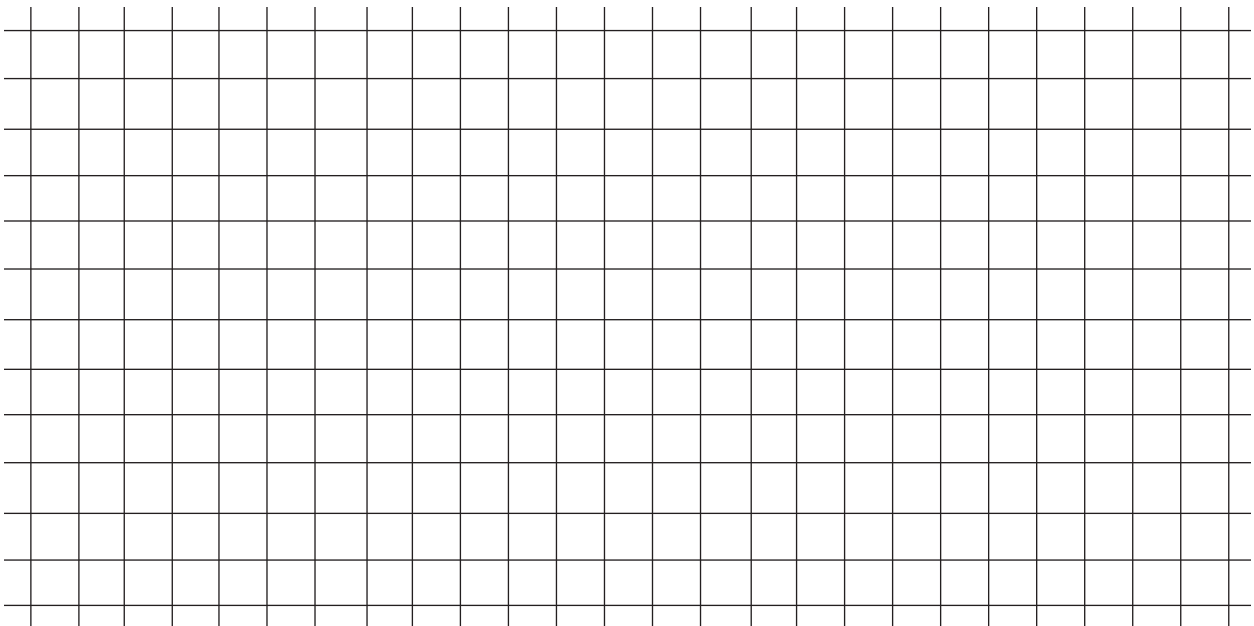
■ Хто запропонував віддати речі великій сім'ї?

■ Чи добре вчинили звірята? _____

ТАКИЙ ВЧИНОК НАЗИВАЮТЬ БЛАГОДІЙНІСТЮ,
АБО ДОБРОЧИННІСТЮ.

Завдання 3. Намалюй свої добротні речі чи іграшки, які ти можеш віддати іншим дітям.

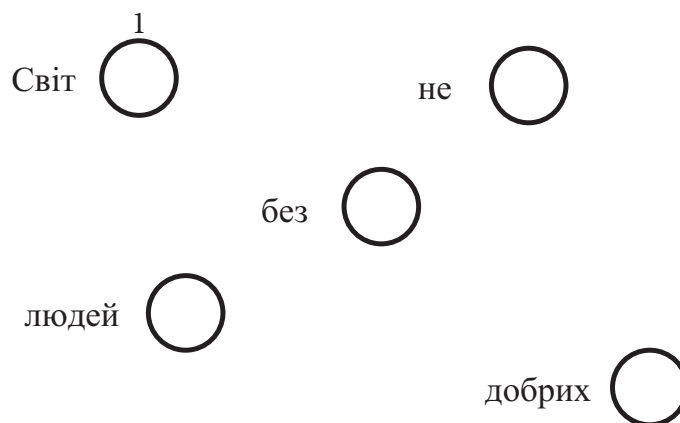
Завдання 4. Дай відповіді на запитання.

Чи може зла і непорядна людина займатися благодійністю?

А які риси характеру необхідні благодійнику? Запиши їх на схилах Мудрих гірок:

Завдання 5. Пронумеруй частини прислів'я:

Завдання 6. Прочитай вірш і скажи, чи можна вважати Катрусю меценатом.

Хоче Катя телефон, не простий, а щоб iPhone,
Щоб подружкам показати
(зараз модно такий мати).
Каті телефон купили,
Всі подружки похвалили,
Лиш одна, сусідка Міла,
У той бік і не гляділа,
Знають діти, що давно
Батько Міли у АТО...
Катя з друзями разом
Продала свій телефон
І купили теплу шапку й
Берці Мілиному батьку.
Будуть всі у школі знати:
Їхній клас – це меценати.

ЦЕ ЦІКАВО!

Дорослі, які вкладають свої кошти у розвиток освіти, культури чи мистецтва, називаються меценатами. Наприклад, великим меценатом у Київській Русі був князь Ярослав Мудрий, який вкладав кошти в будівництво церков, шкіл, бібліотек. З його допомогою збудовано церкву Святої Софії. Меценатами також були князі Володимир Великий, Володимир Мономах і Данило Галицький.

Завдання 7. Дізнайся в батьків про сучасних меценатів. Підготуй про них коротку розповідь.

Я – ГРОМАДЯНИН. УСТАНОВИ ДЕРЖАВИ

Тема 9. НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК І БАНКИ В УКРАЇНІ

Н, Національний банк України

Банк – це установа, що займається грошовими розрахунками.
Національний банк України – головний банк країни.

Завдання 1. Прочитай оповідання і скажи, чи правильно вчинив дідусь.

Одного разу до банку прийшов хлопець зі скринькою грошей. Він розповів, що знайшов їх у землі, коли копав город. Виявилося, що його дідусь дуже давно закопав ці гроші, напевне, забув про них. Паперові купюри розсипались від найменшого дотику і перетворювались на порошок.

Хлопець втратив знайдений скарб, краще було б дідусеві покласти їх у банк. За багато років онук отримав би справжній скарб. Адже в банку гроші не тільки зберігаються, а й з роками збільшується їх кількість. Якщо поклав 100 грн, то з часом можна забрати 1 000 грн.

ЩЕ ЦІКАВО!

В Україні багато банків, але найголовніший – Національний банк. Він відповідає за міцність нашої гривні. Найпопулярніші банки: ПриватБанк, Ощадбанк, Райффайзен Банк Аваль та інші.

Завдання 2. Який банк розташований неподалік від твого будинку? Намалюй його.

A blank grid consisting of 20 columns and 5 rows of squares, intended for drawing.

Завдання 3. Прочитай уважно оповідання і скажи, чи правильно порадив дідусь (*так чи ні*).

В одній сім'ї зламався холодильник. Потрібно купити новий.

– Але ж він дорогий, де взяти гроші? – бідкалася мама.

Дідусь запропонував взяти кредит в банку.

– А що таке кредит? – запитав онук.

– Ми візьмемо в банку гроші і будемо щомісяця повертати частинами, – сказав дідусь.

Сім'я придбала новий холодильник.

Завдання 4. Допиши речення.

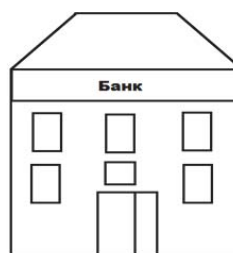
Кредит – це гроші, які надає _____ у позичку і які повертають у _____.

У школі працює вчитель, у лікарні – лікар, у банку – _____.

Завдання 5. Куди вигідно вкладати гроші? Розфарбуйте правильну відповідь.

чи

Завдання 6. Прочитай вірш, подумай, чому вигідно вкладати гроші в банк, а не складати їх у звичайну банку.

Банк

Якщо грошей ти заробив,
У купочки такі зложив,
То випий кави філіжанку
Й мерщій неси усі до банку.
Бо там надійні й міцні двері,
З трьома замками, – колір «cherry».
Спокійно й міцно будеш спати,
І далі гроші заробляти.

Тема 10. ПОДАТКИ, ЇХНЄ ПРИЗНАЧЕННЯ В ДЕРЖАВІ

II, податок

Податок – це частина грошей, які з отриманого доходу обов’язково сплачує державі кожен громадянин.

Завдання 1. Прочитай оповідання і запиши, чому потрібно сплачувати податки і на що держава спрямовує кошти.

Маленькій Олі приснився страшний сон. Уранці вона поспішала до школи. Але її двері були зачинені. Учителька пояснила дівчинці, що немає чим обігріти школу, немає за що купити книги і заплатити зарплату вчителям. А коли Оля прийшла в лікарню до хворої подруги, то теж була здивована. Хворі плакали в холодних палатах, а старе обладнання зламалося. У дитсадку її молодшого братика не було іграшок.

Оля прокинулася і розказала сон мамі. А мама пояснила доньці, що в її сні ніхто не сплачував податки і тому так сумно було навкруги.

БЮДЖЕТ

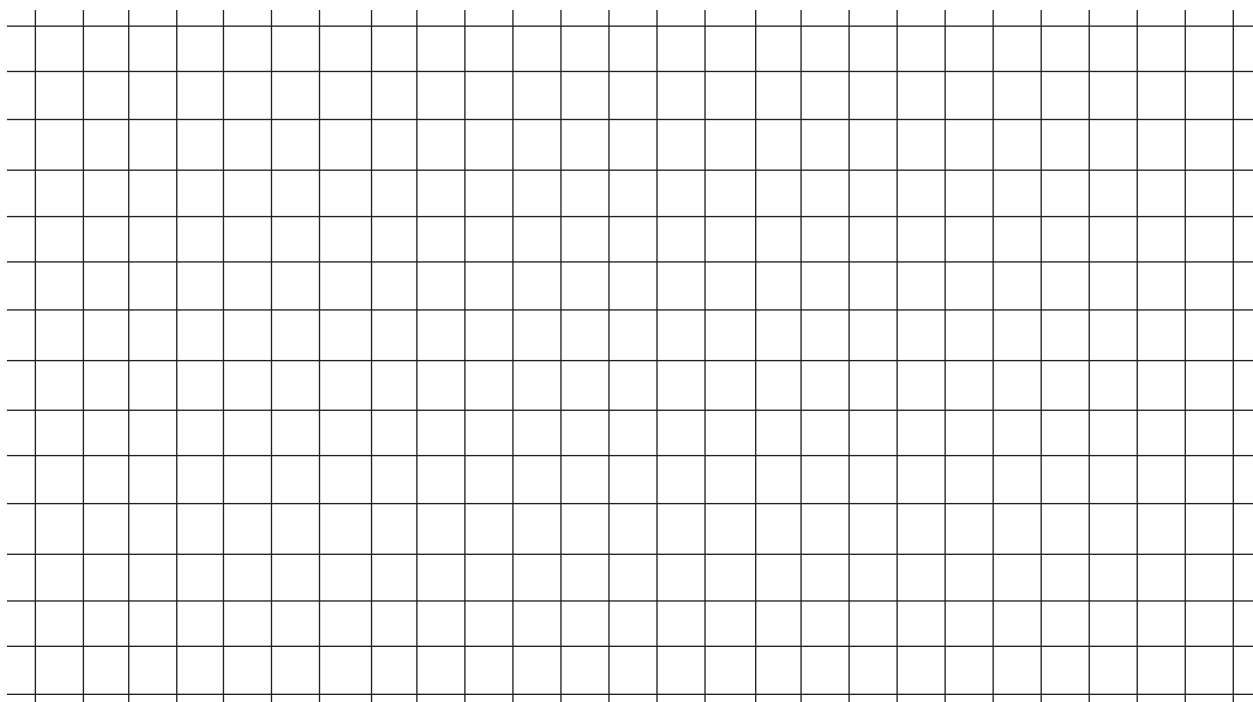
БЮДЖЕТ

(Домалюй малюнок)

Завдання 2. Допоможи Олі закінчити прислів'я.

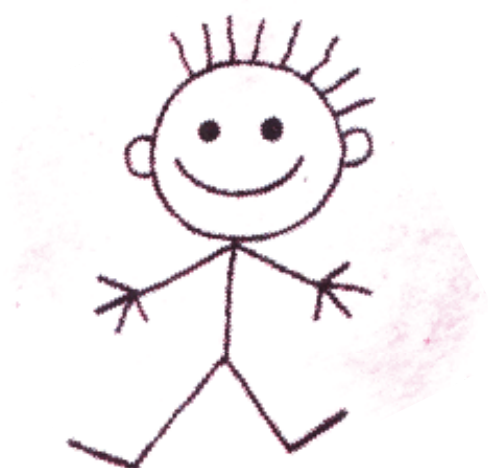
Сплати податки – зроби країну _____

Податки – це не зло, а _____, що допоможе людям жити!

Завдання 3. Намалюй плакат «Сплата податку – шлях до достатку».**Завдання 4.** Намалюй стежку Податківця до його роботи.

Державна
податкова
служба

Міліція

Податківець

Лікарня

Школа

Я – СПОЖИВАЧ

Тема 11. РЕКЛАМА ЯК ЗАСІБ ДЛЯ ПРИВЕРНЕННЯ УВАГИ

Р, реклама

Реклама – засіб поширення інформації про товари чи послуги, які хочуть продати.

Завдання 1. Прочитай уважно казку і скажи, чи правильно зробив Зайчик (*так* чи *ні*).

Усе літо працював Зайчик на своєму городі. Дбайливо вирощував він моркву і капусту. А восени сіренький зібрав щедрий урожай. Моркви і капусти було дуже багато. Вирішив він продати частину овочів. Намалював на дощечках морквинки і капустинки, написав свою адресу і розвісив їх у різних кутках лісу. А ще Зайчик подарував Сороці-білобоці кілька блискіток і попросив розказати про свій товар у сусідньому лісі.

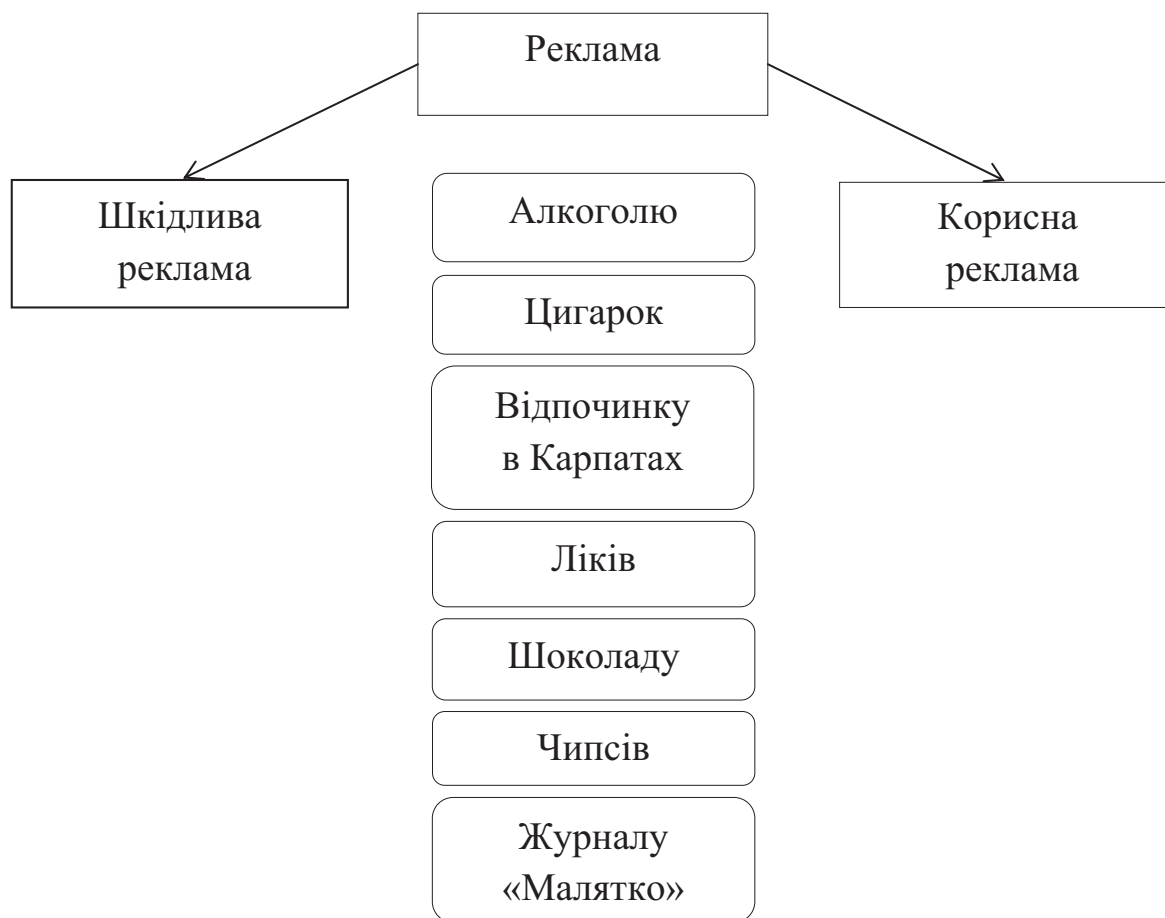
Тепер звірята купують овочі в Зайчика, захоплюються його мудрістю і дякують за смачні вітаміни.

Завдання 2. Чи можна вважати, що Зайчик створив рекламу своєму товару (*так чи ні*)? Хто допоміг йому продати морквинки і капустинки (*запиши*)?

Завдання 3. Як ти уявляєш Зайчикову рекламу? Намалюй її.

[illegible]

Завдання 4. Чи може реклама бути шкідливою (*так* чи *ні*)?
З'єднай лініями.

Завдання 5. Розрекламуй свій улюблений мультфільм, так щоб його захотіли подивитися інші діти. Склади розповідь або намалюй малюнок.

[illegible]

Тема 12. СПОЖИВАЧ – «КОРОЛЬ» РИНКУ

С, споживач, споживання

Споживач – це людина, яка купує, замовляє, використовує товари чи послуги. **Споживання** – це використання товарів.

Завдання 1. Згадай, які товари у твоїй сім'ї купують щодня. Напиши біля них цифру «1». Які товари купують дуже рідко, напиши цифру «2» у кружечку.

- ☐ Хліб
- ☐ Вода
- ☐ Холодильник
- ☐ Книги
- ☐ Одяг
- ☐ Ліки
- ☐ Велосипед
- ☐ Цукерки
- ☐ Фрукти
- ☐ Телевізор

! Запам'ятай!
! При купівлі товару обов'язково отримай ЧЕК.

Завдання 2. Прочитай оповідання і скажи, чи правильно вчинив дідусь (так чи ні).

Одного разу дідусь купив у магазині молоко, сир і хліб. І молоко виявилося прокислим. Дідусь, маючи чек, повернув неякісний товар продавцю. А собі повернув гроші.

!

Запам'ятай!

Перед тим, як купити товар, прочитай інформацію на етикетці. Зверни увагу на термін придатності.

Завдання 3. З'єднай лініями, що належить до дії споживача, пов'язаної з товаром, а що характеризує послугу як дію.

купівля молока

поїздка в метро

КУПІВЛЯ КНИГ

ремонт взуття

Товар

плата за електроенергію

Послуга

купівля одягу

обід у кафе

плата за ліки

Завдання 4. Намалюй товари, які ти купуєш самостійно.

[illegible]

Завдання 5. Намалюй товари, які ти купуєш з допомогою дорослих.

A blank sheet of graph paper featuring a uniform grid of small squares. The grid consists of 20 columns and 10 rows, providing a structured space for drawing or writing.

Тема 13. ТОВАР, ЙОГО ЦІНА

T, товар

Товар – річ, яку купують або продають. Товари задовольняють потреби людини.

Завдання 1. З'єднай лініями промислові товари і продовольчі товари.

	хліб	
	взуття	
	мобільний телефон	
Продовольчі	фрукти	Промислові
товари	велосипед	товари
(продукти)	морозиво	
	зошити	
	цукерки	

Завдання 2. Прочитай казку і дай мудру пораду Зайчикові.

Маленький Зайчик цілий рік збирав гроші, щоб купити мамі подарунок на день народження. І коли настав цей день, він пішов у магазин «Дитячі товари». Але продавець нічим не допоміг Зайчику. Чому?

В який магазин мав піти Зайчик?

Чи продають у дитячому магазині товари для дорослих?

А що ти порадиш купити Зайчикові? Намалюй це.

[illegible]

Завдання 3. Добираючи зазначені слова, закінчи речення:

Дешеві товари – це

Дорогі товари – це

*(Хліб, холодильник, вода, сірники, автомобіль, клей,
планшет, зошит, телевізор, молоко, салфетки,
комп'ютер, ціна).*

Завдання 5. Дай відповідь на запитання:

Що можна дізнатися про товар з його етикетки?

Хто такий продавець-консультант?

Чи потрібно зберігати чек?

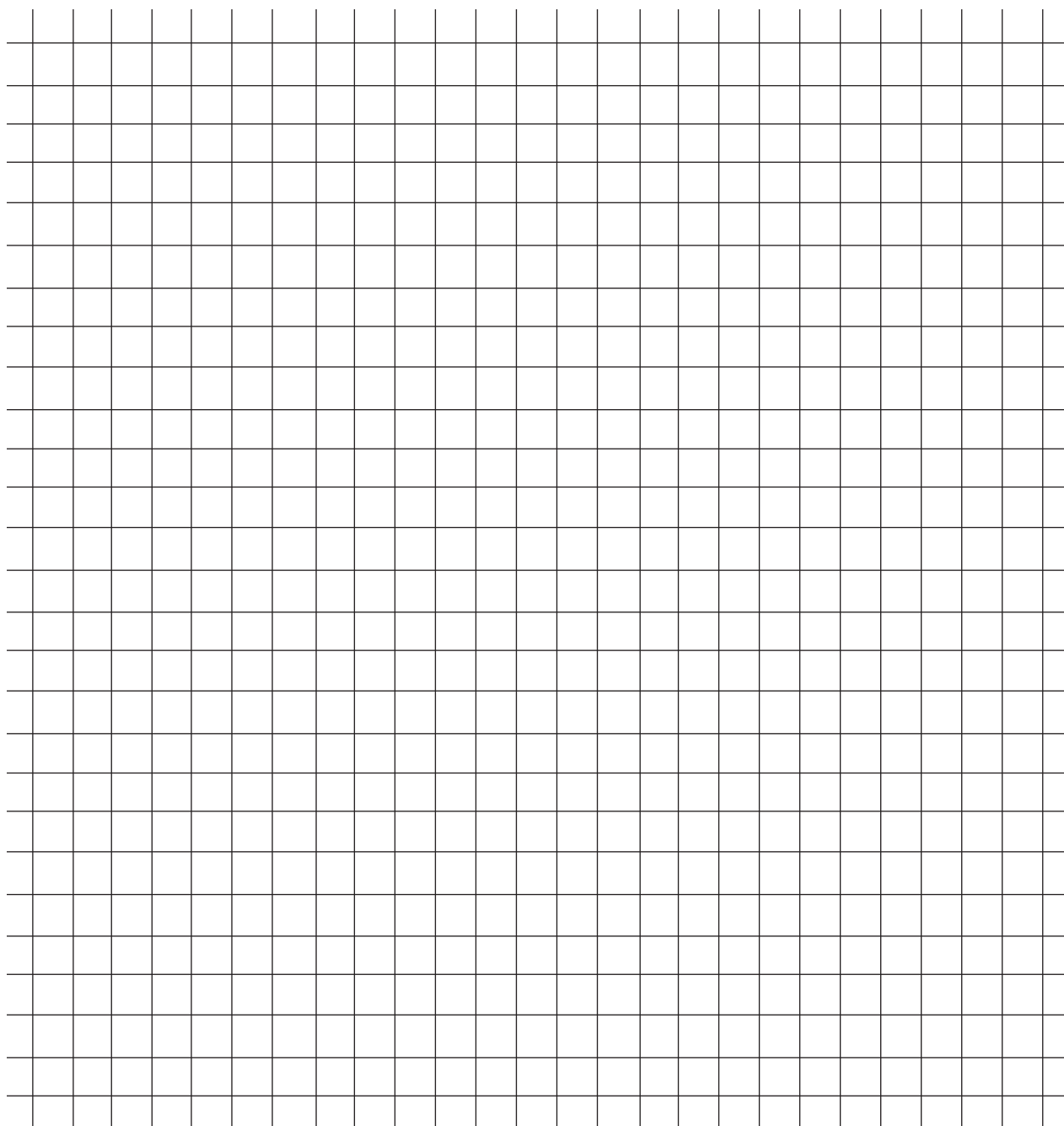
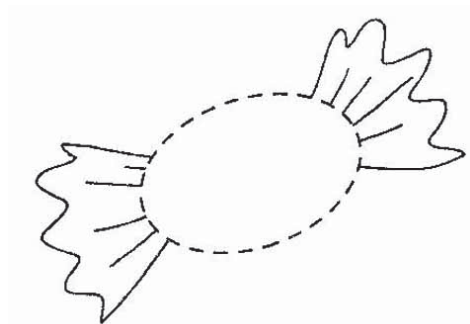
Завдання 5. Дай пораду дівчинці.

Оля в магазині купила книжку. Продавець наполегливо пропонує їй купити ще одну за знижкою. Що робити дівчинці?

Впиши у кружечки відповідні цифри: 1 – «так», 2 – «ні».

- ☐ Погодитися і купити товар?
- ☐ Подякувати і ввічливо відмовитись?
- ☐ Накричати на продавця?

Завдання 6. Намалюй на цукерці яскраву обгортку так, щоб її захотілося купити.

РОЗДІЛ V

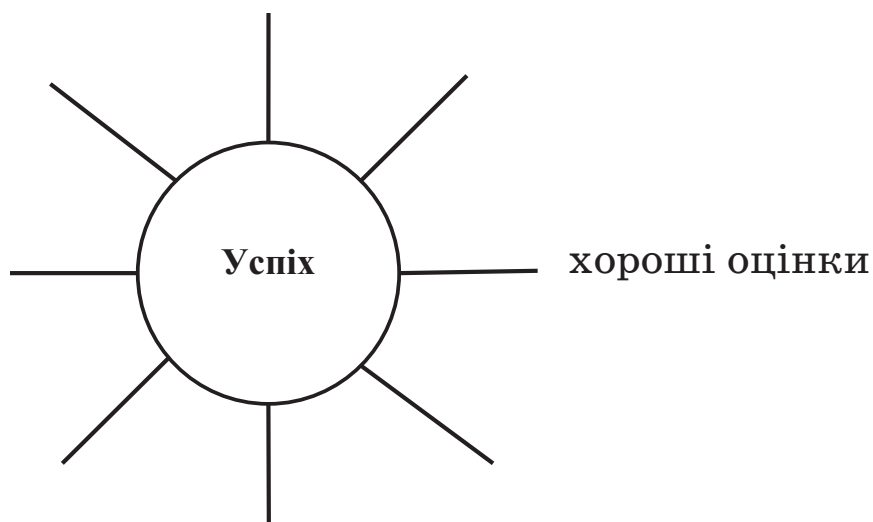
Я І МОЇ ПЕРЕМОГИ

Тема 14. УСПІШНІ ЛЮДИ УКРАЇНИ І ЇХНЄ МІСЦЕ У СВІТОВІЙ СПІЛЬНОТІ

У, успіх

Успіх – це певні досягнення в обраній сфері діяльності.

Завдання 1. Що таке успіх, кожен визначає сам. Напиши на промінчиках сонечка, що означає успіх для тебе.

Завдання 2. Прочитай казку «Дідова дочка і бабина дочка».

В одній хаті жили дідова дочка і бабина дочка. Дідова дочка була працювитою і привітною, а бабина – ледащою і злою. Одного разу дідова дочка набирала воду з криниці і впала туди. Так опинилася вона в королівстві Метелиці. І допомагала вона господині утримувати дім. Працьовитою і старанною була дівчина. У будинку завжди було чисто й акуратно. За добру роботу подарувала Метелиця дівчині повну скриню золота. А бабина дочка також захотіла такого успіху і скочила в колодязь сама. Правда, вона нічого не робила і не допомагала Метелиці. І за її лень та байдужість господиня віддячила дівчині скринею, повною чорних ворон.

Запиши, хто з дівчат досяг успіху і чому?

Завдання 3. Зафарбуй кружечок у зелений колір, якщо ця риса характеру допомагає стати успішною людиною, і в червоний, якщо – заважає.

- ☐ Лінь
- ☐ Рішучість
- ☐ Байдужість
- ☐ Чесність
- ☐ Неуважність
- ☐ Працьовитість
- ☐ Заздрість
- ☐ Охайність
- ☐ Поспіх
- ☐ Зосередженість

Завдання 4. Намалюй дідову дочку і бабину дочку.

A blank grid of 20 columns and 10 rows, intended for drawing. The grid is composed of thin black lines forming a series of small squares.

Завдання 5. У дідової дочки було завдання старанно допомагати Метелиці. А яке твоє головне завдання зараз?

Завдання 6. Чи варто так казати?*Зміни ці вислови так, щоб вони допомогли в навчанні.*

Я не хочу! _____

Я не вмію! _____

Я не буду! _____

Завдання 7. З'єднай лініями.

Ярослав Мудрий

Тарас Шевченко

Микола Амосов

Леонід Каденюк

Володимир Кличко

Ліна Костенко

Хірург

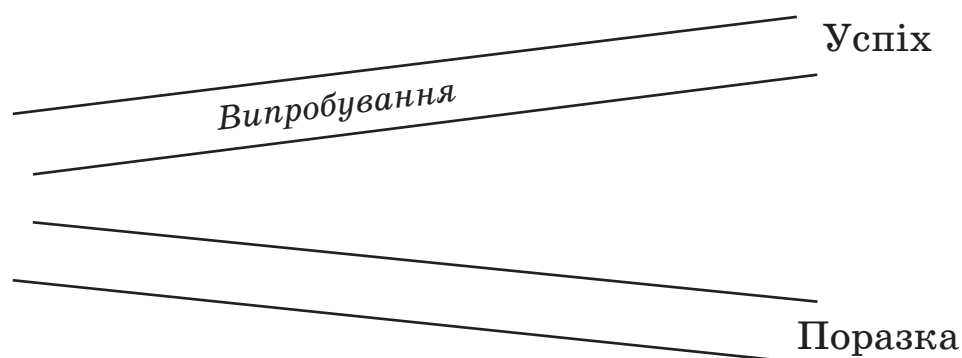
Космонавт

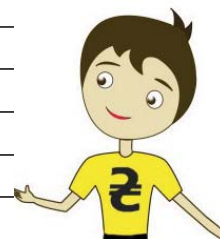
Боксер

Поетеса

Князь

Поет, художник

Завдання 8. Розфарбуй дорогу, якою хочеш іти.**Завдання 9. Ким хочеш стати ти? Прочитай вірш і напиши, що для цього потрібно.**

УСПІХ

Хочеш їсти хліб та й з маслом,
То не гай даремно часу.
Стати мрієш ти успішним,
Дій, трудись, бо буде пізно.

Успіх там, де сила волі,
Розум, віра, де мозолі.
Тільки праця безупинна
Вас приведе до вершини.

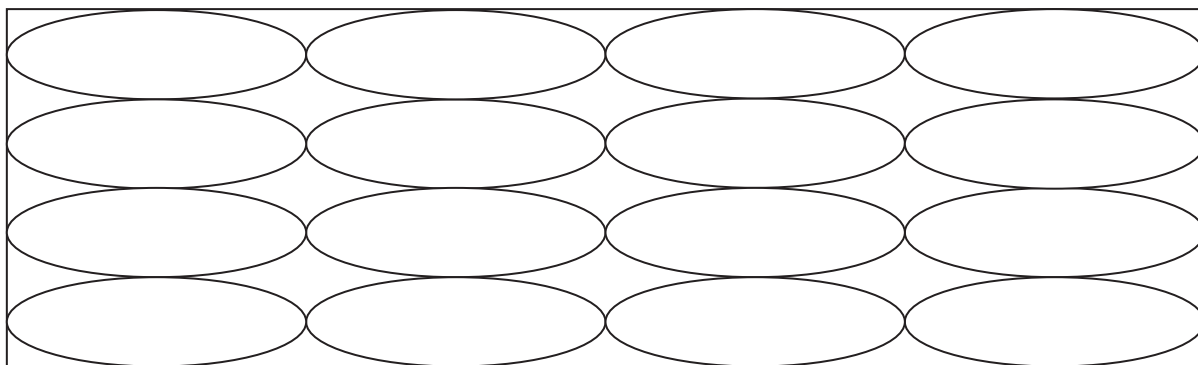
В школі, вдома, рік за роком,
Не збавляй, не стримуй крок,
І знайдеш ти своє місце,
Через терни до зірок.

Тема 15. ФІНАНСОВА АБЕТКА – ПЕРШІ КРОКИ ДО ПІЗНАННЯ, УСПІХУ І ДОБРОБУТУ

Ф, фінансова абетка

Фінансова абетка – це словничок понять, які використовуються у грошових стосунках між людьми.

Завдання 1. Гривник і Копійка допомагали тобі засвоїти фінансову абетку. Разом із ними ти почав зводити Будинок Добробуту. Напиши на камінчиках фундаменту основні засвоєні тобою поняття, і фундамент твоїх фінансових знань буде побудований.

- 1-й – означає те, чого досягає успішна людина.
- 2-й – річ, яку купують або продають.
- 3-й – «король» ринку.
- 4-й – що привертає увагу споживачів?
- 5-й – гроші, які обов’язково сплачує державі кожна працююча людина.
- 6-й – установа, куди вигідно вкладати гроші.
- 7-й – форма доброчинності.
- 8-й – колектив однодумців.
- 9-й – те, що допомагає зберегти гроші.
- 10-й – гроші, які отримує кожна сім’я.
- 11-й – те, що служить для платежу.
- 12-й – використання коштів на певні потреби.
- 13-й – протилежне значення до слова «бідність».
- 14-й – складають для отримання даних.

Завдання 2. Розфарбуй камінчики фундаменту в улюблені кольори.

Завдання 3. Склади із запропонованих літер якнайбільше слів, які траплялись на уроках фінансової абетки.

ц б г і а р н к а о н ш і

Завдання 4. Прочитай українську народну казку «Зароблені гроші».

Був багач, мав одного сина. І так сина виховав, так його виростив, що син не знав ніякої біди. Каже чоловік:

– Жінко, треба посилати хлопця на роботу, бо він нічого не буде розуміти.

І послав його батько на роботу. А хлопець нікуди не пішов. Жінка крадькома годувала його тиждень, аби він не робив.

Приходить син у суботу «з роботи», а мама дає йому тихо червінець. Подав він того червінця татові, а тато йому каже:

– Розпалюй ватру.

А він питається:

– Нащо?

– Розпалюй, бо мені треба.

Син розпалив вогнище, а тато каже:

– Кидай червінець у ватру.

І хлопець кинув його у вогнище.

– Не ти його, синку, заробив, бо якби ти заробив, то би у ватру не кинув.

На другий тиждень посилає його тато знов на роботу. Поробив хлопець тиждень, приходить з роботи і приносить червінець.

Тато каже:

– Розпалюй ватру.

А син проситься:

– Татку, я не розпалю ватру, бо я його заробив. Подивіться на мої руки.

А батько таки примусив його розпалити вогнище. І каже:

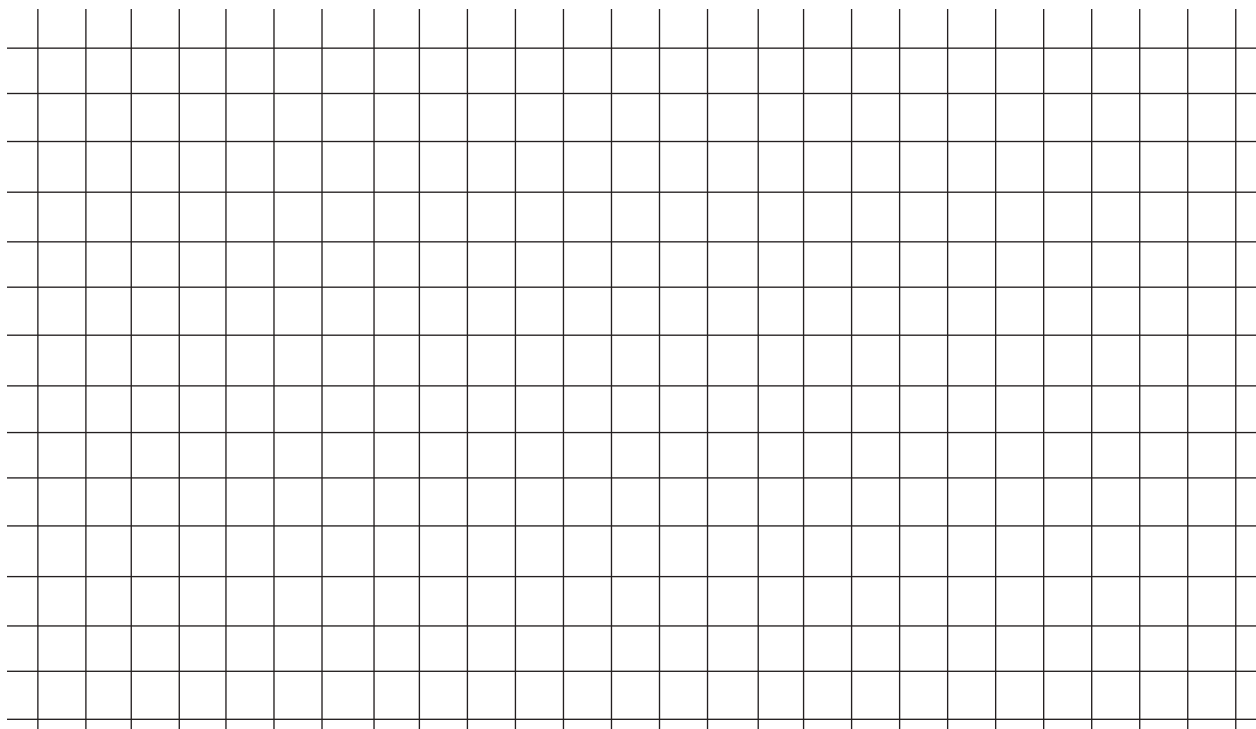
– Кидай червінець у ватру.

Тоді він кинувся татові на шию і почав проситися:

– Татку, я нічого не буду кидати, я тяжко працював.

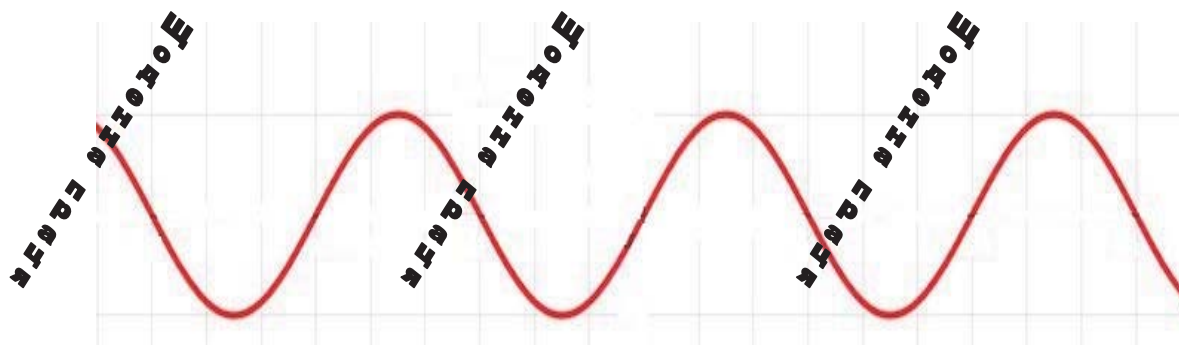
Тема 16. Я І МОЇ ПЕРШІ ДОСЯГНЕННЯ (Усвідомлюю – думаю – дію – розвиваюся)

Завдання 1. Намалюй свій портрет.

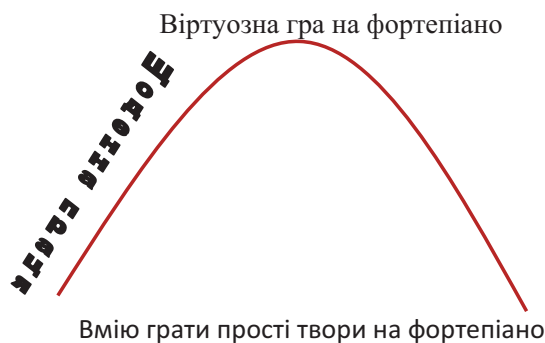

Завдання 2. Запиши, чи цікаво тобі на уроках фінансової абетки.

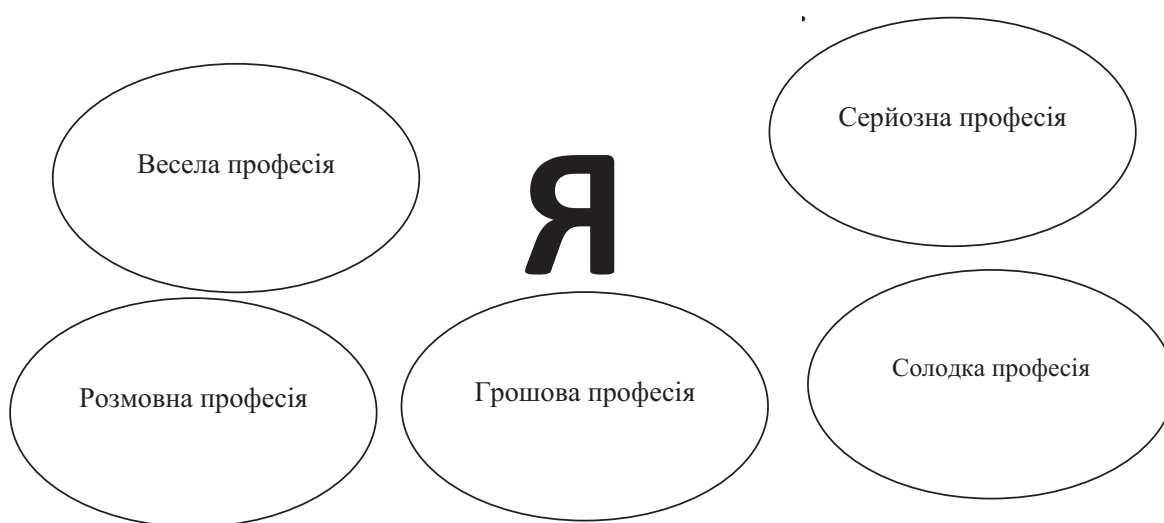
Завдання 3. На вершинках Мудрих гірок напиши свої наміри на майбутнє. Схили гір – це щоденна праця. Біля підніжжя запиши свої сьогоднішні досягнення.

Наприклад:

Завдання 4. Намалюй доріжку до своєї майбутньої професії.

Завдання 5. Подумай і закресли непотрібне слово. Прочитай цікаву інформацію про себе.

Я люблю / не люблю вирішувати складні завдання.

Коли мене критикують, у мене опускаються руки / мені хочеться виправитись.

Я вмію / не вмію працювати в команді.

Я завжди дотримую / не дотримую даного слова.

Я терпляче / поспіхом можу йти до поставленої мети.

Я допомагаю / не допомагаю своїм батькам.

Я ціную / тринькаю зароблені батьками гроші.

Я хочу / не хочу стати кращим.

Звичайно, ти був чесним із собою!

Ти – великий Молодець!

Навчальне видання

РЯБОВА Олена Борисівна
КРИХОВЕЦЬ-ХОМ'ЯК Лілія Ярославівна
ЧАРТОРИНСЬКА Любов Іванівна
ДРЕВАЛЬ Галина Федорівна

ФІНАНСОВА АБЕТКА

2 клас

Робочий зошит учня

*За загальною редакцією
доктора економічних наук, професора Т. С. Смовженко*

Редактор	О. П. Яремчук
Технічний редактор	І. В. Мазінг
Комп'ютерне складання	С. В. Полець
Коректор	О. П. Яремчук
Дизайн обкладинки	Д. Ю. Іщенко

Підписано до друку 26.06.2015. Формат 60 × 84^{1/8}.
Обл.-вид. арк. 2,0. Умовн. друк. арк. 5,58. Зам. № 1331.

Університет банківської справи Національного банку України.
04070 м. Київ, вул. Андріївська, 1.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 2872 від 11.06.2007.

